

Pandemi Döneminde En İyi İK Uygulamaları

İnsan Kaynakları Meslek Derneği | 28 Nisan 2020

Giriş

Çin'in Wuhan kentinde Aralık 2019'da ortaya çıkan Covid-19 virüsü hızlı yayılarak insan yaşamını ciddi tehdit eder hale gelmiştir. Covid-19 virüsü artık dünyanın Aralık 2019'dan önceki gibi olmayacağını gösteriyor. Sosyal yaşantımızdan iş yaşantımıza kadar hayatımızın her alanını etkisi altına alan salgın sürecinin toplumun tutum ve davranışlarında da uzun vadede değişiklik yaratması kaçınılmaz gözüküyor.

21 Nisan 2020 tarihi itibarıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde vaka sayısı 800.000'i aşmış yaşamını getirenler ise 43 bini geçmiştir. Ülkemizde ise vaka sayısı 95.591 iken yaşamını yitirenler 2.259'dur. Grafikler yükselişin devam ettiğini göstermektedir. Bu durumda hükümetler acil önlemler alma zorunluluğu duymuşlardır.

Ülkemizde 10 Mart'ta ilk korona vakasının görülmesi ile hızlı tedbirler alınmaya başlamıştır. Bu tedbirlerin ilki ilköğretimin ve yüksek öğrenimde örgün eğitimin süreli kapatılması, uzaktan eğitime geçilmesi ve sonrasında bahar döneminin uzaktan eğitime dönmesi ile birlikte iş yaşamında kendini göstermiştir. Ekonominin ve hayatın devam etmesi için çalışma hayatı kısmi çalışma modeli ile uzaktan çalışma modeline geçerek, hatta bazı işletmeler süreli üretimlerini durdurarak, pandemi dönemini yönetmeye başlamışlardır. İşletmeler alınan kararları hızlı uygulayarak, vaka sayısının büyümesinin önüne geçmişlerdir. Çünkü Covid-19'un temas yoluyla geçen bir özelliği vardır.

Covid-19 virüsünün bulaşmasını ve yayılımını önleme ile ilgili Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Bilim Kurulu üç altın kural ortaya koymuştur: 1-) Teması kesin, 2-) Sosyal izolasyona uyum ve son olarak evde kalın.

İş hayatı bu üç altın kural karşısında hizmetlerin ve üretimleri devam ettirebilmek için bir eylem planı yapmışlardır. Bu eylem planının başat birimi insan kaynakları (İK) birimleri olmuştur. İşletmelerde İK birimleri; birimler arası, birimlerle üst yönetim arası ve işletme ile sendika arası köprü vazifesi görürken pandemi döneminde stratejik liderlik rolü üstlenmiştir. Böylece İK birimleri, bir işletmenin en önemli ve ikame edilemez kaynağı olan insanı ve o insanın sağlığını koruyarak ve koruyucu tedbirleri alarak, hem çalışanın yaşamını korumuş ve dolayısıyla pandemi ile mücadeleye katkı sağlamıştır.

Netice olarak İK birimleri, üretim ve hizmetlerin devamlığının en önemli kaynağı olan insanın, çalışanın sağlığını pandemi döneminde, Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda, gerekli önlemleri hızla alarak ve bunları hayata geçirerek stratejik liderlik rolünü en iyi biçimde ortaya koymuştur.

Bu raporda, İK birimlerinin pandemi döneminde işletmelerde çalışanlarının evinden çıkıp servise binmesinden işletmeye girişine, işletmedeki gün içindeki aktivitelerine, çalışma biçimine, dinlenme, yemek, iş bitimi ve sonrası tekrar evine dönme süreci, hatta evindeki süreç dahil olmak üzere alınan önlemler ve en iyi uygulamalar ortaya konulacaktır.

Burada amaç, henüz yeni bir olgu olan pandemi döneminde, çalışma hayatındaki değişiklikleri ve en iyi uygulamaları paylaşarak, iş yaşamına, üretime, ülke ekonomisine, kalkınmasına ve refahına katkı sunmaktır.

Paylaştığımız en iyi uygulamaların İK birimlerine faydalı olmasını umuyor, bu dönemin geçici olduğunu ve Bilim Kurulunun tavsiyelerine uyarak sağlıklı günlerde beraber olmayı diliyoruz.

İnsan Kaynakları Meslek Derneği

En İyi İK Uygulamaları

Sektör: Otomotiv

Otomotiv sektöründe Covid-19 ile ilgili alınan önlemler çalışan sağlığını önceleyerek, çalışanın evinden çıkıp işyerine gelmesine ve işyerindeki çalışma saatlerinde temas ve çalışma alanlarının düzenlenmesinden, evine gidişine ve hatta evden çalışma ile ilgili tüm süreçleri kapsar niteliktedir. Bu önlemler 10 ana başlıkta toplanmıştır.

Bunlar;

- Taşıtlar (*Personel servisi, şirket aracı ve özel araçlar*),
- İşyeri giriş ve çıkış kapıları ile bekleme salonları,
- Soyunma / giyinme odaları, duş ve tuvalet alanları,
- Üretim alanları,
- Ofisler,
- Toplu kullanım alanları (*Toplantı, Eğitim, Konferans Salonları*),
- Dinlenme alanları (*Açık-Kapalı*),
- Kolaylık Tesisleri (*Yemekhane, Kafeterya, Kantin, Çay Ocağı, Sosyal Tesis vb.*),
- Evden çalışma,
- Sağlık Merkezi.

Taşıtlar (Personel Servisi, Şirket Aracı ve Özel Araçlar)ile ilgili tedbirler

- Araç sürücülerinin maske kullanması sağlanmıştır.
- Servis araçlarının oturma kapasiteleri koltuk sayısının azami %50 oranına göre ayarlanmıştır.
- Servis araçlarına binilirken ve inilirken sosyal mesafe kuralına dikkat edilmesi sağlanmıştır.
- Servis araçlarında çalışanların isimlerine koltuk tanımlanmıştır.
- Araç sürücülerinin geliş ve gidişlerde ateş ölçme işlemi temas sağlanmadan yapılmıştır.
- Çalışanların servis araçlarından inmeden ateş ölçümleri yapılmıştır.
- Özel aracı ile gelen çalışanların ateş ölçümleri yapılmıştır.
- Yüksek ateş belirtisi olan çalışanlar Sağlık Merkezine yönlendirilmiştir.
- Bir otomobilde en fazla iki kişi bulunması ve maske takmaları sağlanmıştır.

İşyeri giriş ve çıkış kapıları ile bekleme salonları ile ilgili tedbirler

- Çalışanlara kapı-turnike girişlerinde ateş ölçümünde sosyal mesafe kuralına uyum sağlanmıştır.

Çalışanların servis araçlarından/ araçlarından indikleri şekilde maskeli olarak giriş yapmaları sağlanmıştır.

Ateşi 37.5 C ve üzeri ateşi tespit edilen çalışanların Sağlık Merkezine sevki yapılması sağlanmıştır.

Ziyaretçilerin girişlerinden önce sağlık kontrol formu doldurmaları ve ateş ölçümleri sağlanarak, tıbbi maske kullanmaları zorunlu hale getirilmiştir.

Satış ve teknik servis ekiplerinin saha ziyaretleri kısıtlanmıştır.

Şahsi kargoların kabulü işlemi geçici süre kaldırılmıştır.

Nakliyeci giriş kayıtları dışarıdan mobil cihazlar ile yapılması sağlanmıştır.

Ziyaretçi/tedarikçiler için hijyen ürünleri kullanımı sağlanmıştır.

Bekleme salonlarında masa ve sandalyelerin düzeni sosyal mesafe kuralına uygun dizayn edilmiştir.

Soyunma / giyinme odaları, duş ve tuvalet alanları ile ilgili önlemler

Soyunma-giyinme alanları zorunlu olmadıkça kullanıma kapatılmıştır. Zorunlu olan durumlar için sosyal mesafe, hijyen ve diğer kurallara göre sayı asgari düzeyde tutulmuştur.

Soyunma dolapları arasındaki mesafe sosyal mesafeye uygun aralık olarak belirlenmiştir.

Kullanılan soyunma-giyinme alanları günlük olarak dezenfekte edilmiştir.

Duşlar kapatılmış, sadece özel durumlar için izin verilmiştir.

Temizlik personelinin sayısı artırılmıştır. Ofisler, tırabzanlar, kapı tutamakları ve tuvaletler daha sık ve ayrıntılı olarak temizlenmesi sağlanmıştır.

Lavabolar için sosyal mesafeyi korumak ve teması önlemek için seperatörler takılmıştır.

El kurutma makinaları iptal edilmiştir.

Üretim alanları ile ilgili önlemler

Üretim/vardiya başında yapılan iş başı toplantıları sosyal mesafeye uygun yapılması sağlanmıştır.

Üretim hatları çalışanlar arası sosyal mesafeyi koruyacak şekilde planlanmıştır.

Çalışanların maske ve yüz siperliği takması sağlanmıştır.

Çalışanların tek kullanımlık su şişeleri kullanımı sağlanmıştır.

Musluklar fotoselli hale getirilmiştir.

Mola süreleri yeniden düzenlenmiştir.

Çalışanların ekipmanlarını ve çalışma alanlarının dezenfeksiyonunu yapmaları sağlanmıştır.

Ortak kullanılan tüm ekipmanların her kullanım öncesi ve sonrası dezenfektasyon yapılması sağlanmıştır.

Ofis kullanım ile ilgili önlemler

Ofis personeline tıbbi maske dağıtımı yapılmıştır.

Ofis giriş çıkışları temassız hale (kapılar açık vb.) getirilmiştir.

Tüm ofis giriş ve çıkışlarında el antiseptiği dispanseri sağlanmıştır.

Ofiste çalışanlar tarafından ortak olarak kullanılan printer vb. gibi cihazların yakınına sosyal mesafeye dikkat çeken, elini dezenfekte etmesini hatırlatan infografikler asılmıştır.

Bulaş riski taşıyan atıkların atılacağı bir atık kovası belirlenmiş ve çalışanlar bilgilendirilmiştir.

Ofislerde bulunan tüm kişisel atık kovaları iptal edilmiş, ortak atık ve çöp kovaları belirlenmiştir.

Ofislerde bulaş riski taşıyan maske, vücut sürüntülerinin olabileceği peçete, kâğıt mendil, havlu gibi atıkların olabileceği atıklar için ayrı bir temassız açılır atık kovası ayrılmıştır.

Ofislerde COVID-19 salgını boyunca uyulacak kurallar çalışanların erişebileceği şekilde infografik olarak asılmıştır.

Ofislerde görev yapan çalışanların sosyal mesafeye uygun şekilde oturması sağlanmıştır.

Ofislerin günde en az 3 kez, yarımşar saatlik periyotlarla havalandırılması sağlanmıştır.

Ofislere, ofis personeli dışında personelin girişini engellenmiş, ziyaretçiler ile görüşmelere kısıtlama getirilmiş, zorunlu görüşmeler için ayrı bir alan belirlenmiştir.

Ofis temizliğinin hep aynı kişinin yapması sağlanmıştır.

Ofis temizliğinde özellikle bulaş riski taşıyan atıkların nasıl, ne şartlarda toplanacağı ve nerede biriktirileceği ile ilgili kurallar hakkında temizlik çalışanları eğitilmiştir.

Çalışanlara tıbbi maskenin kullanımı hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır.

Bulaş riski olan alanlara temas olması durumunda mutlaka ellerin el antiseptiği ile dezenfekte edilmesi içerir bilgilendirmeler yapılmıştır.

Kişisel çalışma alanları belirleyip sınırlandırmış, çizgi çekerek işaretlenmiş ve sosyal mesafeye uygun ortamlar yaratılmıştır.

Ofislere giriş ve çıkışlarda sosyal mesafeye dikkat edilmesine ilişkin önlemler alınmıştır.

Kullanılan ofis ekipmanlarının dezenfektan ile dezenfekte edilmeleri sağlanmıştır.

Ofislere gelen kargolar ile ilgili kurallar belirlenmiştir.

Ofislerde yapılacak bakım çalışmalarının çalışma saatleri dışında yapılması sağlanmıştır.

Toplu kullanım alanları (*Toplantı, Eğitim, Konferans Salonları*) ile ilgili önlemler

Toplantılar

Toplantı sayıları en aza indirilmiştir. Uzaktan toplantı tercih edilmiştir.

Uzaktan toplantı teknolojik altyapısı oluşturulmuştur. Mümkün değilse, sosyal mesafe kuralı dikkate alınarak, 15 dakika süreyle ve ayakta olacak şekilde toplantı yapılması sağlanmıştır. Toplantı ayakta olacak şekilde yapılamıyorsa, toplantı odasında, katılımcı sayısı ve oturma düzeni sosyal mesafe kuralı dikkate alınarak belirlenmiştir.

Toplantı katılımcılarının (şirket dışı katılımcılar dahil) iletişim bilgileri kayıt edilmesi sağlanmıştır. Toplantıya katılım bilgilerinin bir ay boyunca saklanması kararı alınmıştır.

Toplantı öncesi tüm katılımcıların ellerini yıkaması ve dezenfektan ile dezenfekte etmesi sağlanmıştır.

Toplantı süreleri en çok yarım saatle (15 dakika da bir ara olmak üzere) sınırlandırılmıştır. Doğal havalandırma yapısı sağlanmıştır.

Doğal havalandırma (dış mekâna açılan cam veya kapı) imkanı bulunmayan toplantı odalarının toplantı amacıyla kullanılmaması sağlanmıştır.

Toplantı odalarında temizlik frekansı artırılmıştır. Her toplantı başlangıcında katılımcıların kendi kullanacakları alanları, masa ve ekipmanları dezenfektan bezler veya diğer temizleyicilerle temizlemesi sağlanmıştır.

Toplantıda katılımcıların maske kullanması sağlanmıştır.

Üretim alanlarında ayakta yapılan rutin toplantılarda sosyal mesafeye uyum kuralları gereği yerlere işaretleme yapılmış, katılımcıların bu alanlarda bulunmaları sağlanmıştır.

Toplantı esnasında elden ele doküman/slayt gösterici gibi ekipmanların dolaşımı önlenmiştir. Dokümanların önceden toplantı masalarına dağıtımı ve katılımcıların dokümanı bırakılan yerden almaları sağlanmıştır.

Toplantı sonrası katılımcıların pandemi talimatında belirtildiği şeklide en az 20 saniye boyunca ellerini yıkamaları ve dezenfekte etmeleri sağlanmıştır.

Eğitimler

Eğitimler ertelenmiştir. Ertelenemeyen eğitimlerin uzaktan eğitim yöntemiyle yapılması sağlanmıştır.

Uzaktan yapılamayan eğitimler için sosyal mesafe ve fiziki temas kurallarına dikkat edilerek eğitim odaları işaretlenmiş ve katılımcıların eğitimlerini işaretlenen alanda almaları garanti altına alınmıştır. Eğitim odasında el dezenfektanı bulundurulmuştur.

Eğitim katılımcılarının iletişim bilgileri kayıt altına alınmıştır. Eğitime katılım bilgilerinin bir ay boyunca saklanması kararı alınmıştır.

Eğitimlere her 15 dakikada bir mola verilerek ve doğal havalandırma yapılması sağlanmıştır.

Eğitim esnasında elden ele doküman/slayt gösterici gibi ekipmanların dolaşımı önlenmiştir. Dokümanların önceden toplantı masalarına dağıtımı ve katılımcıların dokümanı bırakılan yerden almaları sağlanmıştır.

Eğitim sonrası katılımcıların pandemi talimatında belirtildiği şeklide en az 20 saniye boyunca ellerini yıkamaları ve dezenfekte etmeleri sağlanmıştır.

Çalışanların, Covid 19 virüsünün yayılımının engellenmesine yönelik bilgilendirme faaliyetlerinin yürütülmesi, elektronik ortamda mesajlar, medya paylaşımı ya da uzaktan eğitim aracıyla yürütülmesi sağlanmıştır.

Çalışanların uzaktan toplantıya ve /veya uzaktan eğitime katılabilmesi için, gerekli bilgisayar programlarını kullanmaları ve teknolojik araçları öğrenmeleri, elektronik ortamda mesajlar, medya paylaşımı ya da uzaktan eğitim aracılığıyla yapabilmeleri sağlanmıştır.

Konferanslar

Konferanslar salonları; konferans, toplantı, şirket çapında etkinlikler, ödüllendirmeler gibi çok katılımcının bir arada bulunağı aktivitelere kapatılmıştır. Aktiviteler pandemi sonrasına ertelenmiştir. Gerekli durumlarda uzaktan konferans yöntemi tercih edilmiştir.

Konferans salonları yeniden sosyal mesafe kuralına göre düzenlenerek çalışanların ofis olarak kullanımına sunulmuştur.

Konferans salonu kullanımı gerekliliği halinde, konferans öncesinde konferans odasının dezenfekte edilmesi sağlanarak, katılımcılar sosyal mesafe kuralına uyarak daha öncesinde işaretlenmiş yerlerde oturmaları sağlanmıştır.

Konferans katılımcılarının iletişim bilgileri kayıt altında alınmıştır. Konferansa katılım bilgileri bir ay boyunca saklanması kararı alınmıştır.

Konferans salonu girişinde el dezenfektanı bulundurulmuş, katılımcıların maske takmaları sağlanmıştır.

Konferans salonunda elden ele doküman/slayt gösterici gibi ekipmanların dolaşımı önlenmiştir. Dokümanlar önceden belirlenmiş oturma alanına koyulacak veya herkesin dokümanı bırakılan yerden almaları sağlanacak şekilde konferans düzeni sağlanmıştır.

Konferans sonrası katılımcıların pandemi talimatında belirtildiği şeklide en az 20 saniye boyunca ellerini yıkamaları ve dezenfekte etmeleri sağlanmıştır.

Dinlenme alanlar (Açık-Kapalı) ile ilgili tedbirler

Kapalı ve açık tüm dinlenme alanları periyodik olarak (tercihen haftada 3 kez) dezenfekte edilmesi sağlanmıştır.

Bu alanlara giriş ve çıkışlarda kullanılabilir olacak şekilde el dezenfektanı konulması sağlanmıştır.

Çay alanında kullanılan tüm malzemelerin tek kullanımlık olması sağlanmıştır.

Söz konusu tüm alanlara pandemi ile ilgili uyarıları içeren afiş ve görseller asılması sağlanmıştır.

Açık kapalı dinlenme alanlarında sosyal mesafe koruyucu işaretleme/sınırlandırmalar yapılması sağlanmıştır.

Mola kapsamında kullanılacak olan tüm lavabo alanlarına bilgilendirme görselleri asılması sağlanmıştır.

Mola alanlarında yer alan bank, sandalye, koltuk gibi oturma/dinlenme ekipmanlarında en az sosyal mesafe kuralının ihlal edilemeyeceği şekilde fiziki sınırlamalar yapılması sağlanmıştır.

Söz konusu masa, sandalye ve koltukların yerlerinin değiştirilmemesi sağlanmıştır.

Çalışanların bir arada sigara içmesi engellenmiştir. Kapalı veya açık dinlenme istasyonunda, o alanın m²'sine göre maksimum çalışanın olabileceği şekilde tertip alınması sağlanmıştır.

Kolaylık Tesisleri (Yemekhane, Kafeterya, Kantin, Çay Ocağı, Sosyal Tesis vb.) ile ilgili tedbirler

Yemekhane, kafeterya, sosyal tesisler

Birimlere göre yemek saatleri ayarlanarak bir oturumda yemek yiyen sayısı düşürülmesi ve yemek molalarının uzatılması sağlanmıştır.

Tesislerde ki masalarda sandalyelerin %50 azaltılması, sosyal mesafeyi koruyacak şekilde sandalyeler çapraz olarak yerleştirilmesi ve çalışanların yemek yiyecekleri masa ve sandalyelerinin belirlenmesi sağlanmıştır.

Kampüs içerisinde bulunması durumunda Sosyal Tesis restoran ve Tesis içi kafe kapatılması sağlanmıştır. Ürünlerin, paket servis veya gel-al hizmeti ile verilmesi sağlanmıştır.

Yemekhaneye giriş-çıkış ve Yemek dağıtım sırasında sosyal mesafeyi koruyacak şekilde zemin işaretlemeleri yapılması sağlanmıştır.

Çatal, bıçak ve kaşığın paket içinde ve el değmeden servis edilmesi sağlanmıştır.

Masalardaki tuzluk, peçetelik, kürdanlıklar tek kullanımlık paket olarak kullanıma verilmesi sağlanmıştır.

“Ekmek” poşetli, “Su” kapalı (bardak/pet şişe) olarak yemek alım sırasında görevli tarafından dağıtılması sağlanmıştır.

Tesis çalışanlarının üretim ve dağıtım esnasında eldiven maske bone takması sağlanmıştır.

Tesis çalışanlarının ateşlerinin gün içinde 2 kez öğle paydoslarından önce ve sonra, belirli aralıklarla ölçülmesi sağlanmıştır.

Tesis mal kabul işlemleri esnasında malzeme getiren kişilerin ateş ölçümü, eldiven maske takması sağlanmıştır.

Bulaşık yıkama suyu sıcaklığının 72 C üzerine çıkarılması ve sebze ve meyveler için ilave yıkama ve durulama süreçleri devreye alınması sağlanmıştır.

Çalışanlara kumanya verilmesi alternatifini planlaması yapılması sağlanmıştır.

Kantin ve Çay Ocakları

Kantin noktalarında sıra beklemede sosyal mesafeyi koruyacak şekilde zemin işaretlemeleri yapılması sağlanmıştır.

Satışa sunulan poğaç, simit, açma vb. ürünlerin açıkça olmayacak şekilde paketli bir şekilde dağıtımı ve satışı yapılması sağlanmıştır.

Nakit yerine, kredi kartı veya özel kart sistemleri ile satış yapılması sağlanmıştır.

Kantin çalışanın eldiven maske bone takması sağlanmıştır.

Çay hazırlığı eldiven kullanılarak yapılması, dağıtım elemanları eldiven ve maske kullanarak hizmet vermesi sağlanmıştır.

Şeker kapalı ambalajda olması, çay/içecek sunumu tek kullanımlık bardak ile yapılması sağlanmıştır.

Evden çalışma ile ilgili tedbirler

Evden çalışma ile ilgili olarak çalışanlara verimli ve etkin çalışabilmelerini teminen yeni olan bu durum ile ilgili öneriler sunulmuş, eğitim verilmiş ve her aşamada desteklenmiştir. Aşağıda öneriler ve destekler yer alacaktır.

Çalışma Alanının Uygun Olması

Belirli bir odanın belirli bir bölümü çalışma alanı olarak belirlenmeli ve çalışma masasında sadece iş için kullanılacak bilgisayar, not defteri vb. gibi araçlar bulundurulmalıdır.

Ortam günde en az 3 defa havalandırılmalı veya ortamda temiz hava sirkülasyonu sağlanmalıdır.

Ortam sıcaklığı çalışanın kendisini iyi hissettiği dereceye ayarlanmalıdır.

Çalışma için ideal hava sıcaklığı 22 derece civarında olmalıdır.

Çalışma ortamı gürültü kaynaklarından uzak yerleştirilmelidir.

Çalışmalar esnasında yeterince çalışma alanı sağlanmalı, takılma riski olan kablo vb. engeller varsa kablo bağı ile toplanmalı ve takılma riski önlenmelidir.

Aydınlanma çok loş veya çok aydınlık olmamalı, çalışanın isteği ve yaptığı işin detayına göre çalışan tarafından ayarlanmalıdır. Yeterli aydınlatma olduğundan ve ekrana yansıma olmadığından emin olunmalıdır.

Ekranlı Araçlarla Çalışma

Bilgisayar ve mouse düz, yeterince geniş bir alana konulmalı. Mouse'a kolay bir şekilde ulaşılıyor ve bu esnada bileklerin kıvrılmadığından emin olunmalıdır.

Oturma esnasında bilek ve kollar destekleniyor olmalı, gerekiyorsa Mouse pad gibi ekipmanlarla bilekler desteklenmelidir.

Ekran yerleşiminde kullanıcı ekranı rahat bir şekilde görebilmeli ve ekran açısı ayarlanabiliyor olmalıdır.

Bilgisayar yerleşimi esnasında ekrana ışık gelmemesi sağlanmalıdır.

Çalışma esnasında gerekli tüm ekipmanlara rahat ulaşılmalı ve masa/zemin buna göre organize edilmelidir.

Kullanılan sandalye/koltuk vücut ölçülerine ve zemin özelliklerine göre seçilmelidir. Sandalye/koltuk seçiminden çok, çalışma esnasında bunun doğru yerleştirilmesi ve dik çalışma şekli daha önemlidir. Gerekirse sırt desteği sağlanmalıdır.

Ayaklar düz bir şekilde yere basabiliyor olmalıdır. Gerekirse ayak yükseltici ile destek sağlanmalıdır.

Belirli Aralıklarla Yapılması Gereken Egzersizler

Ekranlı araçlarla uzun süreli çalışmalarda göz rahatsızlıklarının yaşanmaması için 15 dakikada bir kısa dinlenme yapılmalıdır.

Kullanılacak yazı karakteri gözleri yormayacak şekilde seçilmelidir.

Her saat başı 15 dakika masa etrafında, ev içinde yürüme, çay, kahve alma gibi dinlendirici hareketler yapılmalıdır.

Evde Çalışma Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken Güvenlik Önlemleri

Çalışma alanında bulunan dolaplar sabitlenmelidir.

Isı kaynaklarının yanında elektrik kablosu, telefon vb. yanıcı malzeme bırakılmamalıdır.

Ev içinde ilkyardım malzemesi ve yangın tüpü bulundurulmalıdır.

Elektrik tesisatı toprak hattına ve kaçak akım rölesine bağlanmalıdır.

Dış izolasyonu deforme olmuş kablolar kullanılmamalıdır.

Arızalı prizler tamiri yapılmadan kullanılmamalıdır.

Tek hattan çok fazla akım çekilmemesi için çoklu prizlere yüklenilmemelidir.

Bulaşma Riskini Azaltmak için Alınacak Önlemler

Zorunlu olmadıkça evden çıkılmamalıdır.

İhtiyaçlar doğrultusunda dışarı çıkılması zorunlu olduğu durumlarda eve her dönüşte dezenfekte olunması gerekmektedir.

Evde hijyen kurallarına uyulmalıdır. Kıyafetler 60 derecede yıkanmalı, kapı kolları 1/100 çamaşır suyu ve su karışımı ile günde 1 kez dezenfekte edilmelidir.

Dışarıdan gelen kargo ve siparişleri alırken gelen kişi ile mesafe korunmalıdır. Gelen paket alındıktan sonra eller 20 saniye boyunca sabunlu su ile yıkanmalıdır.

Eve misafir kabul edilmemelidir.

Beslenme ve uyku düzeni bozulmamalıdır. En az 7-8 saat uyku ve dengeli beslenme uygulanmalıdır.

Her öğünde mevsim meyveleri yeşil yapraklı sebze tüketmeye ve en az 2 litre su içmeye özen gösterilmelidir.

Yemekleri mümkün olduğunca evde yemeli, dışarıdan yemek söylenmemeli mecbur kalınması durumunda paketli ürünler tercih edilmelidir.

Yüzük, kolye, küpe gibi aksesuar kullanılmamalıdır.

Sağlık Merkezi ile ilgili tedbirler

İş yeri sağlık personelinin çalışan sayısına göre 2 veya daha fazla gruplara ayrılarak dönüşümlü çalışması sağlanmıştır.

Sağlık çalışanları zorunlu durumlar hariç birbirinden ve diğer çalışanlardan uzak durmaları için gerekli fiziksel tedbirler alınmıştır.

Sağlık çalışanlarının servis ve/veya toplu taşıma aracı ile değil özel araçlarını kullanmaları desteklenmiştir.

Sektör: Savunma

Sektörde Covid-19 ile ilgili tedbirler; sağlık tedbirleri, dönüşümlü ve uzaktan çalışma düzeni, destek hizmetleri ve bilgi teknolojileri ve hizmetleri başlıklarında ele alınmıştır.

Sağlık Tedbirleri

Dünya genelinde COVID-19 enfeksiyonlarının yaygınlaşmaya başlaması ile İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu bu durumu Şubat'ta ele almıştır. Toplantıda, hastalık, bulaşma yolları, koruma tedbirleri hakkında çalışanların bilgilendirilmesine başlama kararı alınmıştır. Bu karara Sağlık Bakanlığının belirlediği "Vaka Yönetim Algoritması" temel teşkil etmiştir. Ayrıca 10 Mart tarihi itibarıyla Türkiye genelinde COVID-19 enfeksiyonlarının görülmesi ile Acil Sağlık Kurulu oluşturulmuştur. Bu kurul, karar alma sürecinin ve uygulamaların sürekliliği sağlamıştır. Alınan kararlar ve tedbirlere ilişkin uygulamalar çalışanlar ile sürekli ve anlık paylaşılmıştır.

Dezavantajlı gruplar (bağışıklık sorunu olanlar, kanser hastaları, kronik solunum yolu hastaları, obezite, diyabet, kalp damar hastaları, organ nakli olanlar, kronik hastalar) kapsamında bulunan çalışanlar idari izinli sayılmışlardır.

Herhangi bir biçimde temas şüphesi taşıyan çalışanlar da İş Yeri Hekimliğinin kararı ile idari izinli sayılmışlardır.

Covid-19 enfeksiyonu bulguları taşıyanların işyerine gelmeden sağlık kurumlarına müracaatı ve sonucunu İş Yeri Hekimliğine bildirmeleri sağlanmıştır. Bunun yanında Covid-19 şüphesi taşıyanları izolasyona alınmış, durumları İş Yeri Hekimliğince yakından takip edilmiştir.

Çalışanlara ve servis sürücülerine günlük kullanım için tıbbi maske verilmiştir. Evden çıkıp işyerine gelinceye kadar ve çalışma süresince maske kullanımı zorunluluğu getirilmiştir.

Covid-19 ile ilgili bilgiler, korunma yolları, sosyal mesafe kuralı, yurt içi ve yurt dışı seyahatler, hakkında e-posta ve diğer yollarla (afiş, el ilanı, kısa video vb.) duyurular yapılmıştır.

İşyeri giriş noktalarında termal kamera ile giriş yapan herkesin vücut sıcaklıklarının ölçümü yapılmıştır.

En sık kullanılan alanlara çalışanların kullanması için dezenfektanlar koyulmuştur. El temizliğine ilişkin infografikler asılmıştır.

Tüm tesiste günlük temizlik gümüş iyon bazlı dezenfektanlar ile yapılmıştır.

Dönüşümlü ve Uzaktan Çalışma Düzeni

Yurt dışı görevler durdurulmuştur. Yurt dışından dönenlerin 14 gün evlerinde kalmaları sağlanmıştır.

Zorunlu olan yurt içi seyahatlere izin verilmiştir. Seyahatlerde kullanılan araçlar dezenfekte edilmiştir.

Ofis ve atölye ortamında insan yoğunluğunun azaltılması ve sosyal mesafenin korunabilmesi için dönüşümlü çalışma uygulamasına geçilmiştir.

Uzaktan çalışmaya uygun olan iş modellerine uzaktan çalışma imkânı getirilmiştir.

Toplantıların video konferans ile yapılması sağlanmıştır.

Tesise girişler sınırlandırılmıştır.

Tüm toplu faaliyetler (eğitim, konferans, seminer vb.) ertelenmiştir.

Planlanmış eğitimler uzaktan erişim ile yapılmıştır.

Yıllık izin kullanımında sınır kalkmış, izin kullanma esnekliği getirilmiş, borçlanma imkânı sağlanmıştır.

Destek Hizmetleri

Yemekhaneler kapatılmıştır. Öğle yemeği kumanya olarak verilmiştir.

Mutfak ve yemekhane personeli için "Salgından Korunma Acil Durum Eylem Planı Kontrol Listesi" uygulamaya konulmuştur.

Kumanya içeriğinde bağışıklığı artıran besinler öncelik verilmiştir.

Su sebilleri kullanıma kapatılmış ve çalışanlara şişelerde su dağıtımı yapılmıştır.

Sosyal tesisler kullanıma kapatılmıştır.

Çalışanlarımızın mesai giriş ve çıkışlarında oluşan yoğunluğun azaltılması için servis saatlerinde düzenlemeler yapılmıştır.

Servis araçları dezenfekte edilmiştir.

İşyerinde bulunan tuvaletler ve kapı kolları, periyodik olarak dezenfekte edilmiştir.

Hafta sonları detaylı genel temizlik yapılmıştır.

Asansörler kullanım dışı bırakılmıştır.

Bilişim Teknolojileri ve Hizmetleri

Telekonferans ve video konferans toplantıları için uzaktan erişim kullanılarak hizmet verebilmesi sağlanmıştır. Çalışanların tamamına Video Konferans Sistemini kullanımına açılmıştır. Doluluk yaşanmaması için gerekli alt yapı güçlendirilmiş ve kapasite artırılmıştır.

Kurum dışında/evde çalışmalar için dizüstü bilgisayarlar üzerinde ek kurulum çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Dosya paylaşım hizmetlerinin kapasitesi artırılmış, güvenli erişim olanakları genişletilmiştir.

Yeni kullanıcılar için MS Teams hesabı aktive edilmiştir. Bu uygulamanın tasnif dışı çalışmaların bu ortamda telekonferans ve video konferans ile yapılabilmesi sağlanmıştır.

Bilişim sistemleri yönetiminin güvenli biçimde yapılabilmesi amacıyla uzaktan erişim teknolojileri aktive edilmiştir.

Kurumsal iş uygulamaları ve mühendislik geliştirme altyapıları güçlendirilmiş ve dış ağda kullanımına olanak sağlayacak alt yapı ve entegrasyon oluşturulmuştur.

Tedarikçilere Portal üzerinden artan siber güvenlik riskleri konusunda bilgilendirme yapılmıştır.

Satın Alma personeline evden çalışarak tüm satın alma ve teklif toplama işlemlerinin yapılabilmesine olanak sağlanmıştır.

Gizlilik içermeyen uyarı maillerinin dışardan erişimle takip edilmesine imkân sağlanmıştır.

Skype for Business uygulamasının kapasitesi artırılmıştır.